

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ і НАУКИ УКРАЇНИ

Державний вищий навчальний заклад

“Донбаський державний педагогічний університет”

**ГУМАНІЗАЦІЯ
НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ**

Збірник наукових праць

**Виходить 6 разів на рік
Заснований у вересні 1996 р.**

№ 4 (90) 2018

За загальною редакцією проф. В. І. СИПЧЕНКА

**Харків
ТОВ «Видавництво НТМТ»
2018**

УДК 371.13

Засновник, редакція –
Державний вищий навчальний заклад
“Донбаський державний педагогічний університет” (ДДПУ)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 21279-11079ПР, видано 26.03.2015 р.
Державною реєстраційною службою України

Затверджено Рішенням Атестаційної колегії
Міністерства освіти і науки України від 30.06.2015 р.
як наукове фахове видання із педагогічних наук

Збірник наукових праць містить результати дисертацій аспірантів, здобувачів, які вивчають проблеми розвитку сучасної освіти та науково-педагогічної думки в теоретичному, історичному та практичному аспекті; у виданні висвітлено наукові здобутки, практичні рекомендації учених, які працюють у науково-дослідних установах і вищих навчальних закладах національної системи освіти та зарубіжжя; представлено дослідження із проблем вищої школи, інтеграції України до європейського та світового освітнього простору.

The collection of scientific papers contains the results of the theses of the postgraduates, researchers who study the problems of modern education and scientific-pedagogical ideas in the theoretical, historical and practical aspect; in the publication there are covered the scientific achievements and practical recommendations of the scientists working at research institutions and universities of the national education system and abroad; it is presented the research on the problems of higher school, Ukraine's integration into the European and global educational space.

Статті друкуються в авторській редакції. Відповідальність за допущені помилки та неточності несуть автори публікацій.

Друкується за рішенням Вченої ради
ДВНЗ “Донбаський державний педагогічний університет”
(протокол № 1 від 29.08.2018 р.)

Адреса редакції:

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
вул. генерала Батюка, 19,
м. Слов'янськ, Донецької області, Україна, 84116.
Тел.: + 380509898962 (в робочі дні та години).
E-mail: kaf.phsdspu@gmail.com.

<https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/recommendation-key-competences-lifelong-learning.pdf>.

6. Pozdnyakova Zh. S. Formy`rovany`e upravlencheskoj kul`tury budushhego menedzhera / Zh. S. Pozdnyakova // Pedagogy`ka. – 2008. – No. 4. – S. 81 – 84.
7. Klimova A. M. Formuvannya upravlins`koyi kompetentnosti majbutnix menedzheriv u vy`shhy`x navchal`ny`x zakladaх ekonomichnogo profilyu: Extended abstract of candidate`s thesis: 13.00.04 / Klimova Alla My`kolayivna ; DVNZ "Pereyaslav-Xmel`ny`cz. derzh. ped. un-t im. Gry`goriya Skovorody`". – Pereyaslav-Xmel`ny`cz`ky`j, 2015. – 19 s.
8. Strel`nikov V. Yu. Proektuvannya profesijno-orijentovanoyi dy`dakty`chnoyi sy`stemy` pidgotovky` bakalavriv ekonomiky` : monografiya / V. Yu. Strel`nikov. – Poltava : RVCz PUSKU, 2006. – 335 s.
9. Nagayev V. M. Texnologichni zasady` formuvannya tvorchoho dosvidu v sy`stemi profesijnoyi pidgotovky` menedzheriv agrarnoyi sfery`: pedagogichny`j dosvid Vely`kobry`taniyi / V. M. Nagayev // Zbirny`k naukovy`x prac` Nacional`noyi akademiyi Derzhavnoyi pry`kordonnoyi sluzhby` Ukrainy`. Seriya : Pedagogichni nauky`. – 2018. – No. 1. – S. 224 – 235.
10. Poyasok T. B. Sy`stema zastosuvannya informacijny`x texnologij u profesijnij pidgotovci majbutnix ekonomistiv: monografiya / Tamara Bory`sivna Poyasok. – Kremenчук : PP Shherbaty`x O.V., 2009. – 348 s.

(переклад на англійську мову зроблено особисто автором статті)

УДК 796:613:615.85

ДАНИЛО Любов

аспірант, кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка,

вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, Україна, 04053

E-mail: l.danylo@kubg.edu.ua

АНАЛІЗ НАУКОВОГО ДИСКУРСУ ПРОБЛЕМИ «ОЗДОРОВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ»

Анотація. У поданій статті проаналізовано феномен «оздоровча діяльність», як наукова проблема. Здійснено дефініційний аналіз понять «діяльність» та «здоров'я», як семантичних складників оздоровчої діяльності. Розглянуто визначення поняття «здоров'я» спираючись на трактування Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), Закону України «Про охорону здоров'я». На підставі розгляду словниково-енциклопедичних видань, а також провідних наукових підходів відомих дослідників проблематики діяльності, здоров'я та оздоровчої діяльності відповідно до феноменології педагогіки, запропоновані авторські тлумачення цих понять. У табличній формі представлені провідні наукові напрями в дослідженні феномену «оздоровча діяльність».

Представлено феномен діяльності, як система, свідомо здатність людини до певних дій, що призводять до тих чи інших наслідків та розкривається в контексті оздоровлення, тобто, як оздоровча діяльність з використанням засобів фізичної культури, де кінцевим результатом буде підтримання та зміцнення здоров'я.

Під поняттям «здоров'я», ми розуміємо з одного боку, певний стан, що характеризується відсутністю хвороб і фізичних вад, а з іншого – спроможність організму протидіяти хвороботворним утворенням.

На підставі аналізу провідних світових і вітчизняних практик зазначеної тематики, запропоновано власне визначення терміну «оздоровча діяльність», яке ми трактуємо як певну активність, сукупність дій направлених на оздоровлення, підтримання здоров'я, ведення здорового способу життя, що сприяє підвищенню життєдіяльності та гармонійному духовному, соціально-особистісному, фізичному розвитку людини.

Визначені провідні наукові напрями в дослідженні феномену «оздоровча діяльність», що ототожнюються з цим поняттям, а саме: фізкультурно-оздоровча діяльність, спортивно-оздоровча діяльність, фізкультурно-оздоровча робота, оздоровча робота, оздоровчо-виховна робота, здоровий спосіб життя, культура здоров'я. А також синтез поняття «здоров'я» у форматі здоров'яформувальної та здоров'язбережувальної діяльності.

Ключові слова: діяльність, здоров'я, оздоровча діяльність, фізкультурно-оздоровча діяльність, здоровий спосіб життя, культура здоров'я, спортивно-оздоровча діяльність.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Кризовий стан здоров'я населення України, зокрема, підростаючого покоління, спричинений сукупністю економічних, екологічних і медичних факторів, а також зниженням якості харчування; відсутністю повноцінного рухового режиму, зниженням інтересу до занять фізичною культурою та спортом, негативно впливає на всі сфери життя особистості. Все це зумовлює необхідність конкретних дій і перетворень у державній політиці в галузі

фізичної культури. Основними напрямками державної політики у сфері фізичної культури і спорту є такі: оздоровлення населення України; визнання фізичної культури як важливого чинника всебічного розвитку особистості та формування здорового способу життя; визнання спорту як важливого чинника досягнення фізичної та духовної досконалості людини, що нормативно закріплено у Законах України «Про охорону здоров'я» (1993), «Про фізичну культуру і спорт» (1994), «Національній стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» (2016), та інших державних документах. Однак, із кожним роком у сучасному суспільстві спостерігається тенденція погіршення здоров'я. Ми поділяємо наукову думку (М. Верховська, С. Іванчикова, Ю. Павлова, О. Ситник), що одним із засобів вирішення цієї проблеми, є застосування інноваційних технологій в оздоровчій діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз стану дослідженості феномену «оздоровча діяльність», показав, що сучасний науковий дискурс щодо проблеми оздоровчої діяльності представлений переважно дослідженнями, які розкривають його у контексті близьких за значенням понять, а саме: здорового способу життя (А. Заїкін, Л. Сущенко); фізкультурно-оздоровчої роботи (Л. Іванова, О. Куц, Я. Ніфака); спортивно-оздоровчої діяльності (В. Базильчук, М. Винник); оздоровчої роботи (Н. Денисенко); оздоровчо-виховної роботи (Є. Захаріна); культури здоров'я (В. Бабич, С. Іванчикова). У форматі дисертаційних робіт, феномен «оздоровча діяльність» розглядають науковці ближнього зарубіжжя (Д. Белоуско, Л. Єлісеєва, І. Єгоров, Г. Козіна, О. Песина). На підставі аналізу досліджень вітчизняних науковців, ми дійшли висновку, що «оздоровча діяльність» розглядалась

лише у дисертаційному дослідженні Т. Іваненко, але його сутність, на нашу думку, розкрито дещо обмежено.

Суттєвими щодо проблеми нашого дослідження є наукові студії відомих психологів, фундаторів теорії «діяльності» (П. Гальперін, В. Зінченко, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн); а також праці, у яких висвітлюється феномен «здоров'я» (Г. Апанасенко, О. Бутовський, Ю. Павлова, Л. Сущенко) та їх синтез у форматі здоров'яформувальної (В. Білик) та здоров'язбережувальної (Н. Белікова, П. Джуринський) діяльності, спорідненими поняттями з феноменом «оздоровчої діяльності». Проте, не дивлячись на досить поширену дослідженість певних аспектів оздоровчої діяльності, потребує ретельного розгляду оздоровча діяльність у цілісному форматі.

Формулювання цілей статті. Мета статті – визначити сутність феномену «оздоровча діяльність».

Виклад основного матеріалу дослідження. Провідним поняттям поданої статті є феномен «оздоровча діяльність». Але, спираючись на те, що більшість вітчизняних і зарубіжних науковців розглядають цей термін у споріднених формулюваннях, з нашої точки зору, доцільним буде розглянути його семантичні складники такі як «діяльність» та «здоров'я».

В Українському педагогічному словнику «діяльність» трактується як: «спосіб буття людини в світі, здатність її вносити в дійсність зміни» [1, с. 98].

Згідно з філософським енциклопедичним словником, діяльність – це «форма активності, що характеризує здатність людини чи пов'язаних з нею систем бути причиною змін у бутті» [2, с. 163].

Розкриваючи феномен «діяльності» варто розглянути дослідження О. Леонт'єва та С. Рубінштейна, як одних з видатних метрів психології, які започаткували у вітчизняній науці психологічну теорію діяльності.

Так, О. Леонтьєв у своїх дослідженнях феномену діяльності, визначає це поняття як «молярну, що не є адитивною одиницею життя тілесного, матеріального суб'єкту. У більш вузькому сенсі, тобто на психологічному рівні, це одиниця життя, опосередкованої психічним відображенням, реальна функція якого полягає в тому, що воно орієнтує суб'єкта в предметному світі. Іншими словами, діяльність – це не реакція і не сукупність реакцій, а система, що має будову, свої внутрішні переходи та перетворення, свій розвиток. Діяльність людського індивіда містить в собі систему, включену в систему відносин суспільства. Поза цих відносин людська діяльність взагалі не існує» [3, с. 38].

У свою чергу, С. Рубінштейн, у своїх наукових розвідках поєднує свідомість та діяльність. Науковець виділяє практичну та теоретичну діяльності. Учений зазначає, що «не існує такої теоретичної діяльності, яка б не охоплювала в собі будь-яких матеріальних актів, та не має такої практичної діяльності, яка створюючи матеріальний продукт, складалась лише з матеріальних актів та здійснювалась без участі психічних процесів» [4].

Відтак, аналіз дефініцій поняття, дає нам підставу визначити, що «діяльність» – це система, свідомо здатність людини до певних дій, що призводять до тих чи інших наслідків. В залежності від поставлених мети, цілей, завдань та мотивів, «діяльність» має певні свої напрями. Так, у нашому дослідженні «діяльність» розкривається в контексті оздоровлення, тобто, як оздоровча діяльність із використанням засобів фізичної культури, де кінцевим результатом буде підтримання та зміцнення здоров'я. Тому, для вирішення головного завдання дослідження, наведемо наукові трактування терміну «здоров'я».

У науковій літературі, працях вітчизняних та зарубіжних дослідників існує понад 100 різних формулювань поняття «здоров'я». Всі визначення можна поділити на три категорії, в залежності від того, які чинники є важливими у цій категорії, а саме: загальне благополуччя, відсутність захворювань чи здатність виконувати соціальні ролі [5, с. 26]. Одним з найпоширеніших трактувань, є визначення прийняте Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ), в якому вказується, що «здоров'я – це стан повного фізичного, духовного й соціального добробуту, а не тільки відсутність хвороб та фізичних дефектів» [6].

Схоже трактування спостерігається і в Законі України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», де поняття визначається як «стан повного фізичного, психічного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб і фізичних вад» [7]. Відмінність цих визначень полягає лише в тому, що у Законі України вказується і на психічне здоров'я.

У психологічному словнику наголошується, що здоров'я має відношення до стану цілісності та інтеграції, тоді як нормальним вважається стан, що відповідає будь-якій нормі, яку автор вибирає як стандарт для порівняння. В таких фразах, як «рух психічного здоров'я», «здоров'я» означає свободу від діагностичних ярликів у сфері психічних хвороб [8, с. 103].

На думку О. Бутовського, здоров'я – це якість духовного, психічного та фізичного розвитку й діяльності. Поняття «здоров'я» вчений ототожнював із поняттями «сила», «бадьорість», які виокремлював з ряду інших: «рухливість і спритність, тілесна краса та ініціатива; хоробрість, тверда воля, і моральні якості» [9, с. 42].

І. Брехман розглядає «здоров'я» не як відсутність хвороб, а як фізичну, соціальну і психологічну гармонію людини, доброзичливі стосунки з іншими людьми, з природою й самим собою [10].

Л. Сущенко, аналізуючи погляди відомих науковців стосовно трактування поняття «здоров'я», утверджує точку зору, відповідно якого «здоров'я», визначається взаємодією біологічних та соціальних чинників, тобто зовнішні впливи опосередковані особливостями функцій організму та їх регуляторних систем [11, с. 370]

За визначенням Г. Апанасенко, здоров'я – це динамічний стан, що визначається резервами механізмів самоорганізації, характеризується енергетичним, пластичним та інформаційним забезпеченням процесів самоорганізації, а також є основою прояву біологічних та соціальних функцій [12, с. 63].

Отже, спираючись на вищезазначені дефініції, ми прийшли до висновку, що «здоров'я» – це з одного боку, певний стан, що характеризується відсутністю хвороб і фізичних вад, а з іншого – спроможність організму протидіяти хвороботворним утворенням.

Вітчизняні науковці (А. Гольцева, М. Гончаренко, Л. Лук'янова) виокремлюють шість основних типів сутнісних елементів визначення здоров'я: 1) здоров'я, як норма функціонування організму на всіх рівнях його організації; 2) здоров'я, як динамічна рівновага (гармонія) життєвих функцій організму; 3) здоров'я, як повноцінне виконання основних соціальних функцій, участь у житті суспільства й активна трудова діяльність; 4) здатність організму адаптуватися до умов навколишнього середовища, що змінюється; 5) відсутність патологічних змін і нормальне самопочуття; 6) повне фізичне, духовне, розумове й соціальне благополуччя [13, с. 6]. Отже, спираючись на визначення цих елементів здоров'я, науковці виокремлюють його складники: духовне, психічне, фізичне та соціальне здоров'я.

Синтезом феномену «здоров'я» є здоров'яформувальна та здоров'язбережувальна діяльності, тому логіка дослідження вимагає

розгляду цих понять. Аналіз наукової літератури показав, що сутність здоров'яформувальної та здоров'язбережувальної діяльності ґрунтовно була розкрита у дослідженнях В. Білик та Н. Белікової. Так, В. Білик, у своїх дослідженнях пов'язує здоров'яформувальну діяльність із безпекою життєдіяльності [14, с. 92].

Н. Белікова, досліджуючи феномен «здоров'язбережувальна діяльність», трактує його, як специфічну форму людської активності, яка спрямована на формування здорового способу життя та забезпечує повне біосоціальне функціонування індивіда, його фізичну та інтелектуальну працездатність, достатню адаптацію до природних впливів і до мінливості зовнішнього середовища [15, с. 9].

Ми вважаємо, що ці поняття суттєво різняться, так як у першому значенні мова йде про діяльність направлену на формування здоров'я, а у другому – про збереження, але вони є складовими оздоровчої діяльності.

Зазначимо, що сучасне суспільство має усвідомлювати сутність оздоровчої діяльності. Тому, наведемо трактування поданого феномену.

Т. Іваненко, спираючись на дослідження Л. Головіної та Ю. Копилова оздоровчу діяльність розглядає як систему реалізації природних здібностей і адаптаційних можливостей людського організму, функціонування якого спрямоване на зміцнення сил і покращення стану здоров'я особистості [16, с. 100].

У статтях Ю. Мусхаріної, розглянуто професійну готовність і підготовку майбутнього вчителя фізичної культури до оздоровчої діяльності. На підставі аналізу психолого-педагогічних досліджень, науковцем було визначено, що підготовка фахівців до оздоровчої діяльності включає наявність потреби, мотивів, інтересів до опанування форм і методів оздоровлення і використання їх в організованій оздоровчій

діяльності, здатності її здійснювати систематично і цілеспрямовано на основі сформованої системи конкретних знань, прийомів, умінь і навичок [17, с. 190].

Конструктивніше велись дослідження феномену «оздоровча діяльність» науковцями ближнього зарубіжжя. Дослідниками були розглянуті такі аспекти підготовки та готовності до оздоровчої діяльності як: педагогічне стимулювання студентів (О. Песіна); самоорганізації оздоровчої діяльності (І. Єгоров); індивідуалізація залучення студентів до оздоровчої діяльності (Д. Белоуско); використання нетрадиційних засобів оздоровлення учнів (Л. Єлісеєва) Але, на нашу думку, в повному обсязі, сутність поняття розкрита не була.

Так, О. Песіна, у своєму дисертаційному дослідженні «Педагогическое стимулирование студентов вузов физической культуры к оздоровительной деятельности» розкрила зміст і розширила поняття. Науковець трактує подане поняття, як спосіб актуалізації професійних властивостей особистості, що визначають її мотиваційну установку на освоєння оздоровчих технологій сучасних ритмопластичних видів гімнастики [18, с. 22].

І. Єгоровим було уточнено поняття «самоорганізація оздоровчої діяльності», що означає: спонукаюча цілями самоврядування та саморегулювання діяльність індивіда, спрямована на вирішення завдань щодо збереження та зміцнення власного здоров'я та здоров'я оточуючих, що здійснюється системою інтелектуальних і фізичних дій [19, с. 7].

Д. Белоуско, під індивідуалізацією залучення студентів до оздоровчої діяльності, розуміє таку побудову занять, яка дозволяє здійснювати облік системного комплексу їх індивідуальних особливостей для найбільш ефективного розвитку мотиваційно-ціннісного ставлення до власного здоров'я, веденню здорового способу життя, сприянню

всебічному розвитку особистості. Науковець наголошує, що сам процес залучення до оздоровчої діяльності є досить складним, тому що регулярна та цілеспрямована оздоровча діяльність передбачає певний спосіб життя, світогляд, систему установок, сформовані звички, досить сильну мотивацію та інше. Тобто, залучення до оздоровчої діяльності неможливо без значних змін в особистості того, хто навчається, а тому вимагає глибокого рівня індивідуалізації [20, с. 7].

В дослідженнях Л. Єлісеєвої, що були спрямовані на оздоровлення учнів нетрадиційними засобами, наголошено на використанні: дихальних вправ, що підвищують резерви потужності дихальної системи (методика довільного управління диханням); масаж біологічно активних точок; елементи йоги та аутогенне тренування. Науковець зазначає, що традиційне використання єдиної державної програми з фізичного виховання школярів, з акцентом виключно на рухову діяльність, не може забезпечити належного оздоровчого ефекту та задовольнити соціальні вимоги сьогодення. Тому, побудову навчального процесу з фізичного виховання необхідно організувати на якісно новому підході, використовуючи поряд з загальноприйнятими фізичними вправами, нетрадиційні засоби оздоровлення [21, с. 9].

Отже, оздоровча діяльність – це певна активність, сукупність дій направлених на оздоровлення, підтримання здоров'я, ведення здорового способу життя, що сприяє підвищенню життєдіяльності та гармонійному духовному, соціально-особистісному, фізичному розвитку людини. При цьому, відсутність того чи іншого фактора певним чином впливає на здоров'я в цілому.

Проаналізувавши наукову літературу та праці дослідників у галузі фізичної культури (В. Базильчук, Н. Белікова, С. Іванчикова, Я. Ніфака,

Л. Сущенко, В. Товт та ін.), ми виокремили певні напрями досліджень феномену оздоровчої діяльності у фізичному вихованні, що представлені у табл. 1.

Таблиця 1.

Наукові напрями досліджень оздоровчої діяльності у фізичному вихованні

Напрямок дослідження	Представники
Організація фізкультурно-оздоровчої діяльності	Є. Жуковський
Різні аспекти спортивно-оздоровчої діяльності	В. Базильчук, М. Винник
У форматі підготовки майбутніх учителів до здоров'яформувальної діяльності	В. Білик
У форматі підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережувальної діяльності	Н. Белікова
Різні аспекти фізкультурно-оздоровчої роботи	Л. Іванова, О. Куц, Я. Ніфака
У форматі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи	Є. Захаріна
Різні аспекти культури здоров'я	В. Бабич, С. Іванчикова, Л. Сущенко
Технології оздоровчо-рекреаційної рухової активності	В. Товт, І. Маріонда, Е. Сивохоп, В. Сусла

Висновки. Таким чином, ми визначили, що «оздоровча діяльність» як феномен, майже не був досліджений студіями вітчизняних науковців. А тому, лишається предметом для наукових розвідок. Для осмислення сутності «оздоровчої діяльності», навели дефініцію його семантичних складників «здоров'я» та «діяльність», які в свою чергу займають певне місце в дослідження сучасних вітчизняних та зарубіжних наукових школах. Запропонували авторське тлумачення феноменів «діяльність», «здоров'я» та «оздоровча діяльність», спираючись на які визначили основні напрями досліджень оздоровчої діяльності у фізичному вихованні.

Цей аспект буде розглянуто у наших наступних наукових розвідках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. Гончаренко; [гол. ред. С. Головка]. – Київ: Либідь, 1997. – 373 с.
2. Філософський енциклопедичний словник / гл.ред. В. І. Шинкарук. – К.: Абрис, 2002. – 751 с.
3. Деятельность. Сознание. Личность [Текст] : учеб. пособие для студ. вузов, обучающихся по направлению и спец. "Психология", "Клиническая психология" / А. Н. Леонтьев. – М. : Смысл ; М. : Издательский центр "Академия", 2004. – 346 с.
4. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / Сергей Львович Рубинштейн. – 2-е изд. (1946 г.). – СПб. : Питер, 2002. – 720 с.
5. Павлова Ю. Оздоровчо-рекреаційні технології та якість життя людини : монографія / Юлія Павлова. – Львів : ЛДУФК, 2016. – 356 с.
6. Статут Всесвітньої організації охорони здоров'я. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_599.

7. Закон України „Основи законодавства України про охорону здоров'я” від 19 листопада 1992 року № 2801-XII: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
8. Бродовська В. Й., Грушевський В. О., Патрик І. П. Тлумачний російсько-український словник психологічних термінів: Словник. — К.: ВД «Професіонал», 2007. –512 с.
9. Бутовский А. Д. Вопросы школьной гигиены и физического воспитания на международных конгрессах. Международный конгресс по школьной гигиене в Париже 2-7 августа 1910 года / А. Д. Бутовский // Педагогический сборник. – 1911. – №1. – С. 17-60.
10. Брехман И. И. Философско-методологические аспекты проблемы здоровья человека / И. И. Брехман // Вопросы философии. – 1982. – № 2. – С. 43 – 53.
11. Цит. за: Федько О. А. Здоровий спосіб життя як цінність: проблеми формування / О. А. Федько // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України : зб. наук. пр. – К. : [б. в.], 2009. – Вип. 43. – С. 369–379.
12. Апанасенко Г. Л. Индивидуальное здоровье: теория и практика управления, информационные аспекты[Електронний ресурс] / Г. Л. Апанасенко // Медична інформатика та інженерія. – 2009. – № 4. – С. 61-64. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mii_2009_4_12
13. Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження : колективна монографія / за заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука. – Харків: Вид. Рожко С. Г., 2017. – 488 с. ISBN 978-966-97499-4-9.
14. Білик В. Г.Формування готовності майбутніх учителів до здоров'яформувальної діяльності у початковій школі : автореферат

- дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / В. Г. Білик ; наук. кер. Л. П. Сущенко ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім.М.П.Драгоманова. – Київ, 2016. – 20 с.
15. Белікова Н. О. Підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережувальної діяльності: теорія та методика: монографія / Н. О. Белікова – К.: ТОВ «Кобзарі», 2012. – 269 с.
16. Іваненко Т. В. Структурні компоненти позитивно-ціннісного ставлення студенток університету до оздоровчої діяльності / Тамара Вікторівна Іваненко. // Педагогічні науки. – 2012. – № 103. – С. 96-102.
17. Мусхаріна Ю. Ю. Теоретичний аналіз особливостей професійної готовності майбутнього вчителя фізичної культури до оздоровчої діяльності / Ю. Ю. Мусхаріна // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – 2014. – № 44. – с. 189-195. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pipo_2014_44_31.
18. Песина О. Н.. Педагогическое стимулирование студентов вузов физической культуры к оздоровительной деятельности : диссертация ... кандидата педагогических наук : 13.00.04 / Песина Ольга Николаевна; [Место защиты: Ур. гос. ун-т физ. культуры]. – Челябинск, 2007. – 189 с.
19. Егоров Игорь Николаевич. Подготовка студентов педагогического колледжа к самоорганизации оздоровительной деятельности : диссертация ... кандидата педагогических наук : 13.00.08 / Егоров Игорь Николаевич; [Место защиты: Алт. гос. пед. акад.]. – Барнаул, 2011. – 183 с.
20. Белоуско Д. В. Индивидуализация приобщения студентов к оздоровительной деятельности на занятиях по физической культуре : автореферат дис. ... кандидата педагогических наук : 13.00.08
-

/ Белоуско Дмитрий Викторович; [Место защиты: Барнаул. гос. пед. ун-т]. – Барнаул, 2008. – 19 с.

21. Елисеева Л. А. Подготовка учителя физической культуры к использованию нетрадиционных средств оздоровления учащихся на уроках и во внеурочное время : автореферат дис. ... кандидата педагогических наук : 13.00.08 / Барнаул. гос. пед. ун-т. - Барнаул, 2005. – 20 с.

Стаття надійшла до редакції 12.07.2018.

ДАНИЛО Любовь

аспірантка, кафедри теорії і історії педагогіки, Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка,

ул. Бульварно-Кудрявская, 18/2, Киев, Украина, 04053

E-mail: l.danylo@kubg.edu.ua

АНАЛИЗ НАУЧНОГО ДИСКУРСУ ПРОБЛЕМЫ «ОЗДОРОВИТЕЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ»

Резюме. В представленной статье проанализированы феномен «оздоровительная деятельность», как научная проблема. Осуществлен дефиниционный анализ понятий «деятельность» и «здоровье», как семантических составляющих оздоровительной деятельности.

Рассмотрено определения понятия «здоровье», опираясь на трактование Всемирной организации здравоохранения (ВОЗ), Закона Украины «О здравоохранении». На основании рассмотрения словарно-энциклопедических изданий, а также ведущих научных подходов известных исследователей проблематики деятельности, здоровья и оздоровительной деятельности в соответствии с феноменологией педагогики, предложены авторские толкования этих понятий.

Феномен деятельности представлен, как система, сознательная способность человека к определенным действиям, которые приводят к тем или иным последствиям и раскрываются в контексте оздоровления, то есть, как оздоровительная деятельность с использованием средств физической культуры, где конечным результатом будет поддержание и укрепление здоровья.

Под понятием «здоровье», мы понимаем с одной стороны, определенное состояние, характеризующееся отсутствием болезней и физических недостатков, а с другой – способность организма противостоять болезнетворным образованиям.

На основании анализа ведущих мировых и отечественных практик указанной тематики, предложено собственное определение понятия «оздоровительная деятельность», которое мы рассматриваем как некую активность, совокупность действий направленных на оздоровление, поддержание здоровья, ведения здорового образа жизни.

Определены ведущие научные направления в исследовании феномена «оздоровительная деятельность», что отождествляются с этим понятием, а именно: физкультурно-оздоровительная деятельность, спортивно-оздоровительная деятельность, физкультурно-оздоровительная работа, оздоровительная работа, оздоровительно-воспитательная работа, здоровый образ жизни, культура здоровья. А также синтез понятия «здоровье» в формате здоровьесформирующей и здоровьесберегающей деятельности.

Ключевые слова: деятельность, здоровье, оздоровительная деятельность, физкультурно-оздоровительная деятельность, здоровый образ жизни, культура здоровья, спортивно-оздоровительная деятельность.

DANYLO Lubov

PhD student, Department of Theory and History of Pedagogy, Pedagogical Institute, Borys Grinchenko Kyiv University, Ukraine, 04053, Kyiv, Bulvarno-Kudriavska st., 18/2

E-mail: l.danylo@kubg.edu.ua

ANALYSIS OF SCIENTIFIC DISCOURSE OF THE PROBLEM OF «RECREATIONAL ACTIVITY»

Summary. The article analyses the phenomenon of "recreational activity" as a scientific problem. It conducts the definitional analysis of the notions of "activity" and "recreation" (wellness), as semantic components of recreational activity. Based on the examination of encyclopedical and dictionary editions, as well as leading scientific approaches of famous researchers of the problems of activity, wellness and recreational activity in accordance with the phenomenology of pedagogy, the author proposes her own interpretation of these terms. The article discloses the essence of the notion of recreational activity based on the research conducted by Ukrainian and foreign researchers. The main directions of the research of the "recreational activity" phenomenon are given in the form of a table.

Key words: activity, wellness, recreational activity, Physical Education activities, healthy lifestyle, health culture, sports recreational activity.

Abstract. Introduction. The worsening of the health level of the population of Ukraine, especially of its youngest generation, preconditions the necessity of specific actions and transformations in the governmental policy in the sphere of physical education. Despite certain actions of the government in the field of physical education, directed at the improvement of the state of health of the modern society, a tendency of decline of the health level is observed. One

of the solutions to this problem is the application of innovative technology in recreational activities.

Analysis of publications. The analysis of the level of research of the phenomenon of “recreational activities” has shown that the modern scientific discourse concerning the problem of recreational activity is represented mainly by the research that views it in the context of synonymic terms. Researchers of neighbouring countries (D. Belousenko, L. Yeliseieva, O. Pesyna) consider the phenomenon of “recreational activity” in the form of dissertational research. Based on the analysis of Ukrainian researchers we have concluded that “recreational activity” is considered only in the dissertation of T. Ivanenko, although its essence, in our opinion, is somewhat limited in its inspection.

Purpose. The purpose of the article is to define the essence of the phenomenon of “recreational activity”.

Results. Based on the consideration of such semantic components of the phenomenon of “recreational activities” as “activity” and “recreation” (wellness), we have conducted the definitional analysis of these terms and offered our own interpretation of their meaning. So, we consider “activity” to be a systematic, conscious ability of a person to perform certain actions, which cause different consequences, that is fully realised in the context of wellness and recreation, specifically recreational activities with applied means of physical education, where the end result is the maintaining and improvement of health.

By “wellness” we refer to a state which is characterised by absence of illness and physical defects on the one hand, and on the other the ability of the organism to oppose pathogenic formations.

Based on the analysis of leading national and global practices we offer our interpretation of the term “recreational activity”, which we interpret as a type of activity, a combination of actions directed at recreation and wellness,

maintaining of good health, living a healthy lifestyle, which contributes to the improvement of vital activities and harmonic spiritual, social, personal, and physical human development.

We have defined such research directions of the phenomenon of “recreational activities” as Physical Education activities, sports recreational activities, Physical Education actions, recreational and educational actions, healthy lifestyle, health culture.

Conclusion. To sum up, we have considered the definitions of the phenomena of “activity”, “wellness”, and “recreational activity”, and have offered our own interpretation of these terms.

REFERENCES

1. Honcharenko S. U. *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk* / S. Honcharenko ; [hol. red. S. Holovko]. – Kyiv: Lybid, 1997. – 373 s.
2. *Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk* / hl.red. V. I. Shynkaruk. – K.: Abrys, 2002. – 751 s.
3. *Deiatelnost. Soznanye. Lychnost [Tekst] : ucheb. posobyie dlia stud. vuzov, obuchaiushchysia po napravleniiu y spets. "Psikhohyia", "Klynycheskaia psikhohyia"* / A. N. Leontev. – M. : Smysl ; M. : Yzdatelskyi tsentr "Akademyia", 2004. – 346 s.
4. Rubynshtein S. L. *Osnovy obshei psikhohyy* / Serhei Lvovych Rubynshtein. — 2-e yzd. (1946 h.). — SPb. : Pyter, 2002. — 720 s.
5. Pavlova Yu. *Ozdorovcho-rekreatsiini tekhnolohii ta yakist zhyttia liudyny : monohrafiia* / Yuliia Pavlova. – Lviv : LDUFK, 2016. – 356 s.
6. *Statut Vsesvitnoi orhanizatsii okhorony zdorovia*. – Rezhym dostupu: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_599

7. Zakon Ukrainy „Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia” vid 19 lystopada 1992 roku # 2801-XII: [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
8. Brodovska V. Y., Hrushevskiy V. O., Patryk I. P. Tlumachnyi rosiisko-ukrainskyi slovnyk psykholohichnykh terminiv: Slovnyk. — K.: VD «Profesional», 2007. 512 s.
9. Butovskiy A. D. Voprosy shkolnoi hyhyeny y fizycheskoho vospytanyia na mezhdunarodnykh konhressakh. Mezhdunarodnyi konhress po shkolnoi hyhyene v Paryzhe 2-7 avhusta 1910 hoda / A. D. Butovskiy // Pedahohycheskyi sbornyk. – 1911. – #1. – S. 17-60.
10. Brekhman Y. Y. Fylosofsko-metodolohycheskye aspekty problemy zdorovia cheloveka / Y. Y. Brekhman // Voprosy fylosofyy. – 1982. – # 2. – s. 43 – 53.
11. Tsyt. za: Fedko O. A. Zdorovyi sposib zhyttia yak tsinnist: problemy formuvannia / O. A. Fedko // Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy : zb. nauk. pr. – K. : [b. v.], 2009. – Vyp. 43. – S. 369–379.
12. Apanasenko H. L. Yndyvydualnoe zdorove: teoriia y praktyka upravleniia, ynformatsyonnye aspekty [Elektronnyi resurs] / H. L. Apanasenko // Medychna informatyka ta inzheneriia. – 2009. – # 4. – s. 61-64. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mii_2009_4_12
13. Zahalna teoriia zdorovia ta zdoroviazberezhennia : kolektyvna monohrafiia / za zah. red. prof. Yu. D. Boichuka. – Kharkiv: Vyd. Rozhko S. H., 2017. – 488 s. ISBN 978-966-97499-4-9
14. Bilyk V. H. Formuvannia hotovnosti maibutnykh uchyteliv do zdoroviaformuvalnoi diialnosti u pochatkovii shkoli : avtoreferat dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / V. H. Bilyk ; nauk. ker. L. P. Sushchenko ; M-

- vo osvity i nauky Ukrainy, Nats. ped. un-t im. M. P. Drahomanova. – Kyiv, 2016. – 20 s.
15. Bielikova N. O. Pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoi reabilitatsii do zdoroviazberezhualnoi diialnosti: teoriia ta metodyka: monohrafiia / N. O. Bielikova – K.: TOV «Kobzari», 2012. – 269 s.
16. Ivanenko T. V. Strukturni komponenty pozytyvno-tsinnisnoho stavlennia studentok universytetu do ozdorovchoi diialnosti / Tamara Viktorivna Ivanenko. // Pedagogichni nauky. – 2012. – #103. – s. 96-102.
17. Muskharina Yu. Yu. Teoretychnyi analiz osoblyvostei profesiinoi hotovnosti maibutnoho vchytelia fizychnoi kultury do ozdorovchoi diialnosti / Yu. Yu. Muskharina // Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity. – 2014. – # 44. – s. 189-195. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pipo_2014_44_31.
18. Pesyna O. N.. Pedagogicheskoe stymulyrovanye studentov vuzov fizycheskoi kultury k ozdorovytelnoi deiatelnosti : dySSERTatsyia ... kandydata pedagogicheskikh nauk : 13.00.04 / Pesyna Olha Nykolaevna; [Mesto zashchyty: Ur. hos. un-t fiz. kultury]. – Cheliabynsk, 2007. – 189 s.
19. Ehorov Yhor Nykolaevych. Podhotovka studentov pedagogicheskoho kolledzha k samoorhanyzatsyy ozdorovytelnoi deiatelnosti : dySSERTatsyia ... kandydata pedagogicheskikh nauk : 13.00.08 / Ehorov Yhor Nykolaevych; [Mesto zashchyty: Alt. hos. ped. akad.]. – Barnaul, 2011. – 183 s.
20. Belousko D. V. Yndyvydualyzatsyia pryobshchenyia studentov k ozdorovytelnoi deiatelnosti na zaniatyakh po fizycheskoi kulture : avtoreferat dys. ... kandydata pedagogicheskikh nauk : 13.00.08 / Belousko Dmytryi Vyktorovich; [Mesto zashchyty: Barnaul. hos. ped. un-t]. – Barnaul, 2008. – 19 s.
21. Elyseeva L. A. Podhotovka uchytelia fizycheskoi kultury k uspolzovanyiu netradytsionnykh sredstv ozdorovlenyia uchaschykh na urokakh y vo